NN 123/2021 (17.11.2021.), Pravilnik o tretmanu zatvorenika

MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE

2109

Na temelju članka 27. stavka 9. Zakona o izvršavanju kazne zatvora (»Narodne novine«, br. 14/21.), ministar nadležan za poslove pravosuđa, donosi

PRAVILNIK

O TRETMANU ZATVORENIKA

OSNOVNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se Pravilnikom uređuju standardi i način obavljanja poslova tretmana zatvorenika, uključujući procjenu rizika i tretmanskih potreba te klasifikaciju zatvorenika prema stupnju kriminogenih i sigurnosnih rizika radi razvrstavanja u odgovarajuće uvjete izdržavanja kazne zatvora, pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora (u daljnjem tekstu: program izvršavanja), pogodnosti zatvorenika te način utvrđivanja troškova izrade, procjene vrijednosti, izlaganja, pohranjivanja i prodaje stvari i drugih djela zatvorenika nastalih tijekom izdržavanja kazne zatvora u slobodno vrijeme zatvorenika.

Članak 2.

Riječi i pojmovni sklopovi koji imaju rodno značenje, bez obzira na to jesu li u ovom Pravilniku korišteni u muškom ili ženskom rodu, odnose se jednako na muški i ženski rod, osim ako je posebno istaknuto drugačije.

TRETMAN ZATVORENIKA

Članak 3.

(1) Tretman zatvorenika u smislu ovog Pravilnika obuhvaća skup općih i specijaliziranih tretmanskih intervencija i programa, temeljenih na procjeni kriminogenih i sigurnosnih rizika i tretmanskih potreba, a kojima je cilj smanjivanje rizičnih čimbenika koji su pridonijeli počinjenju kaznenog djela te osnaživanje zaštitnih čimbenika koji omogućuju nastanak i održavanje pozitivnih promjena, radi ostvarivanja svrhe izvršavanja kazne zatvora propisane Zakonom o izvršavanju kazne zatvora (u daljnjem tekstu: Zakon).

(2) Radi ostvarivanja svrhe izvršavanja kazne zatvora, za svakog se zatvorenika donosi program izvršavanja, čime se osigurava poštivanje načela individualizacije, a u postupku realizacije programa izvršavanja primjenjuju se opće i specijalizirane tretmanske intervencije i programi iz st. 1. ovog članka te pogodnosti zatvorenika, kao poticajno sredstvo u ostvarivanju resocijalizacije, rehabilitacije i socijalnog uključivanja.

Procjena rizika i tretmanskih potreba

Članak 4.

(1) Prije donošenja programa izvršavanja, u svrhu planiranja i provođenja općih i specijaliziranih tretmanskih intervencija i programa iz članka 3. ovog Pravilnika, provode se stručni poslovi procjene kriminogenih i sigurnosnih rizika i tretmanskih potreba iz članka 21. stavka 6. i članka 27. stavka 4. Zakona.

(2) Procjena kriminogenih i sigurnosnih rizika (u daljnjem tekstu: procjena rizika) obuhvaća tri kategorije rizika:

1. procjenu vrste i razine rizika za vrijeme izvršavanja kazne, u odnosu na druge osobe i u odnosu na zatvorenika za kojeg se radi procjena

2. procjenu vrste i razine rizika od kriminalnog povrata

3. procjenu vrste i razine rizika od zlouporabe pogodnosti češćih dodira s vanjskim svijetom i rizika od ozbiljne štete za pojedinca, grupu i/ili društvenu zajednicu tijekom boravka izvan kaznionice, odnosno zatvora, odnosno nakon otpusta s izdržavanja kazne zatvora.

(3) Procjena rizika i tretmanskih potreba uzima u obzir najmanje sljedeće elemente:

– vrsta i težina posljedica izvršenog kaznenog djela, način izvršenja kaznenog djela, duljina izrečene kazne

– način dolaska na izdržavanje kazne

– odnos prema kaznenom djelu i žrtvi kaznenog djela

– ponašanje za vrijeme eventualnog ranijeg boravka u zatvorskom sustavu

– povijest antisocijalnog, odnosno kriminalnog ponašanja, uključujući raniju osuđivanost i nove kaznene postupke

– antisocijalni obrazac ličnosti i teškoće u emocionalnoj samokontroli

– antisocijalni i prokriminalni obrasci razmišljanja

– veze s osobama antisocijalnog, odnosno kriminalnog obrasca ponašanja

– zlouporaba i ovisnost o psihoaktivnim supstancama, odnosno prisutnost ponašajnih ovisnosti

– obiteljski status, odnosi u obitelji i podrška u užem socijalnom okruženju

– funkcionalnost i razina ostvarenosti u području obrazovanja i zaposlenja

– uključenost i zadovoljstvo aktivnostima slobodnog vremena.

Članak 5.

(1) Inicijalna procjena rizika i tretmanskih potreba zatvorenika iz članka 56. stavaka 2., 6., 7., 8., 10. i 12. Zakona provodi se u Centru za dijagnostiku u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Centar) u pravilu 30 dana od zaprimanja zatvorenika na izvršavanje kazne zatvora.

(2) Inicijalna procjena rizika i tretmanskih potreba zatvorenika iz članka 56. stavka 1. Zakona koji se u zatvor ili kaznionicu zaprima sa slobode ili iz istražnog zatvora provodi se u zatvoru ili kaznionici, unutar 30 dana od zaprimanja na izvršavanje kazne.

Članak 6.

(1) Ponovna procjena rizika i tretmanskih potreba provodi se po potrebi, a obvezno nakon polovice izdržane kazne za zatvorenika koji izdržava kaznu u trajanju od dvije do deset godina, odnosno nakon dvije trećine izdržane kazne zatvora za zatvorenika koji izdržava kaznu dužu od deset godina.

(2) Ponovna procjena rizika i tretmanskih potreba provodi se obvezno prije rasporeda ili predlaganja premještaja zatvorenika u uvjete nižeg stupnja sigurnosti i ograničenja slobode kretanja.

(3) U svrhu izrade plana pripreme za otpust i organizacije postpenalne zaštite, ponovna procjena rizika i tretmanskih potreba obvezno se provodi unutar šest mjeseci prije predviđenog vremena otpusta zatvorenika koji izdržava kaznu zatvora u trajanju dužem od dvije godine, odnosno unutar tri mjeseca prije predviđenog otpusta zatvorenika koji izdržava kaznu zatvora u trajanju od jedne do dvije godine.

(4) Ponovna procjena rizika i tretmanskih potreba provodi se u unutarnjoj organizacijskoj jedinici kaznionice, odnosno zatvora nadležnoj za tretman (u daljnjem tekstu: odjelu tretmana), a odlukom središnjeg ureda nadležnog za zatvorski sustav (u daljnjem tekstu: Središnji ured) može se po potrebi provesti i u Centru.

Članak 7.

(1) Stručne poslove inicijalne procjene te ponovne procjene rizika i tretmanskih potreba u kaznionicama, odnosno zatvorima provode službenici tretmana, sukladno članku 27. stavku 4. Zakona te sukladno općim propisima kojima se reguliraju socijalnopedagoška djelatnost, odnosno psihološka djelatnost, odnosno djelatnost socijalnog rada, kroz strukturiranu stručnu procjenu, po svim elementima procjene iz članka 4. stavka 3. ovog Pravilnika.

(2) Uz elemente iz članka 4. stavka 3. ovog Pravilnika, kod ponovne procjene dodatno se uzima u obzir ponašanje zatvorenika za vrijeme izvršavanja kazne i rezultati provođenja programa izvršavanja, odnosno ostvarenost ciljeva tretmana.

(3) Za potrebe strukturirane stručne procjene u kaznionici, odnosno zatvoru mogu se koristiti obrasci i instrumenti za procjenu rizika i tretmanskih potreba, koje je prethodno odobrio Središnji ured, na prijedlog unutarnje organizacijske jedinice Središnjeg ureda nadležne za poslove tretmana.

Članak 8.

(1) U svrhu inicijalne procjene rizika i tretmanskih potreba te planiranja tretmana zatvorenika u Centru se obavlja sveobuhvatna interdisciplinarna obrada zatvorenika koja obuhvaća poslove medicinske, socijalne, psihološke, socijalnopedagoške i kriminološke obrade.

(2) Medicinska obrada obuhvaća – liječnički pregled te prikupljanje i analizu medicinske dokumentacije radi izrade mišljenja o općem zdravstvenom stanju zatvorenika, koje sadrži napomene vezano uz potrebu za liječničkom skrbi te preporuke mogućeg rasporeda zatvorenika na rad za vrijeme izvršavanja kazne.

(3) Socijalna obrada obuhvaća – procjenjivanje i individualno planiranje, sukladno općim propisima kojima se regulira djelatnost socijalnog rada te izradu stručnog nalaza, mišljenja i prijedloga.

(4) Psihološka obrada obuhvaća – psihološku procjenu i psihodijagnostiku, sukladno općim propisima kojima se regulira psihološka djelatnost te izradu stručnog nalaza, mišljenja i prijedloga.

(5) Socijalnopedagoška obrada obuhvaća – socijalnopedagošku procjenu i planiranje intervencija sukladno općim propisima kojima se regulira socijalnopedagoška djelatnost te izradu stručnog nalaza, mišljenja i prijedloga.

(6) Kriminološka obrada obuhvaća – prikupljanje i analizu svih dostupnih podataka o cjelokupnom kriminalnom ponašanju zatvorenika i izradu izvješća.

(7) Na temelju obrada iz stavaka 2.-6. ovog članka, u Centru se obavljaju stručni poslovi inicijalne procjene rizika i tretmanskih potreba, po svim elementima procjene iz članka 4. stavka 3. ovog Pravilnika, kroz strukturiranu stručnu procjenu, u svrhu koje se mogu koristiti obrasci i instrumenti za procjenu rizika i tretmanskih potreba, koje odobrava upravitelj Centra uz prethodnu suglasnost Središnjeg ureda.

(8) Na temelju procijenjenih rizika i tretmanskih potreba, a uzimajući u obzir objektivne okolnosti vezane uz kaznu te mogućnosti kaznionica, odnosno zatvora, u Centru se donosi orijentacijski program izvršavanja.

(9) Centar podnosi Središnjem uredu završno izvješće koje sadrži procjenu rizika i klasifikaciju zatvorenika prema vrsti i razini procijenjenih rizika, procjenu tretmanskih potreba, orijentacijski program izvršavanja te prijedlog kaznionice ili zatvora u kojem će zatvorenik nastaviti izdržavati kaznu zatvora i uvjeta izdržavanja kazne (zatvoreni, poluotvoreni, otvoreni).

Klasifikacija zatvorenika

Članak 9.

(1) Sukladno procjeni rizika iz članka 4. ovog Pravilnika, zatvorenici se klasificiraju u jednu od četiri razine rizičnosti, za svaku kategoriju rizika:

– vrlo visoka razina rizičnosti – A

– visoka razina rizičnosti – B

– srednja razina rizičnosti – C

– niska razina rizičnosti – D

(2) Uvažavajući procijenjenu razinu rizičnosti zatvorenika te vrstu rizičnosti, prilikom formiranja prijedloga kaznionice, odnosno zatvora i stupnja sigurnosti i ograničenja kretanja unutar kaznionice ili zatvora, Centar se rukovodi Okvirnim mjerilima za upućivanje i razvrstavanje zatvorenika na izvršavanje kazne zatvora iz članka 56. stavka 3. Zakona.

(3) Procjena vrste i razine rizičnosti zatvorenika tijekom izvršavanja kazne zatvora je promjenjiva, u skladu s procjenom rizika i tretmanskih potreba, uspješnosti provedbe programa izvršavanja i stupnjem realizacije ciljeva tretmana.

Članak 10.

(1) Odluku o upućivanju na daljnje izvršavanje kazne zatvora iz Centra i odluku o premještaju zatvorenika donosi ravnatelj nadležan za zatvorski sustav, sukladno članku 56., odnosno članku 162. stavku 1. Zakona. U odluci se navodi kaznionica, odnosno zatvor u kojem će zatvorenik nastaviti izdržavati kaznu zatvora te uvjeti izdržavanja kazne.

(2) Povjerenstvo Središnjeg ureda za upućivanje i premještaje zatvorenika iz članka 56. stavka 3., odnosno članka 162. stavka 1. Zakona imenuje ravnatelj nadležan za zatvorski sustav, iz reda službenika Središnjeg ureda.

(3) Prilikom formuliranja mišljenja, Povjerenstvo iz stavka 2. ovog članka uzima u obzir procjenu rizika, procjenu tretmanskih potreba zatvorenika, organizacijske i smještajne mogućnosti kaznenih tijela i sveukupnu situaciju u zatvorskom sustavu i društvenoj zajednici.

Sadržaj i postupak donošenja programa izvršavanja

Članak 11.

(1) Na temelju procjene rizika i tretmanskih potreba te orijentacijskog programa izvršavanja izrađenog u Centru, obavljaju se stručni poslovi izrade programa izvršavanja, iz članka 27. stavka 4. Zakona.

(2) Stručni tim kaznionice, odnosno zatvora iz članka 75. stavka 2. Zakona (u daljnjem tekstu: Stručni tim) za svakog zatvorenika predlaže inicijalni program izvršavanja, koji se tijekom izvršavanja kazne zatvora mijenja, sukladno procjeni rizika i tretmanskih potreba, ostvarenosti ciljeva tretmana, mogućnostima kaznionice, odnosno zatvora u kojem zatvorenik izdržava kaznu zatvora te promjenama u objektivnim okolnostima koje su mogle nastupiti protekom vremena, a koje mogu utjecati na program izvršavanja.

(3) Na prijedlog Stručnog tima, upravitelj kaznionice, odnosno zatvora (u daljnjem tekstu: upravitelj) donosi program izvršavanja za zatvorenika u roku od 30 dana od dana prijama u kaznionicu, odnosno zatvor, a zatim preispituje program izvršavanja sukladno članku 75. stavku 3. Zakona.

Članak 12.

(1) Program izvršavanja sadrži sve sljedeće elemente:

1. opće podatke o rasporedu na zatvorenički odjel i u tretmansku skupinu

2. napomene vezane uz zdravstveno stanje i potrebnu zdravstvenu skrb, uključujući psihijatrijsku skrb

3. procijenjenu vrstu i razinu sigurnosnih rizika za vrijeme izvršavanja kazne zatvora, kao što su rizik vezan uz samoozljeđivanje, suicid, bijeg, zlouporabu sredstava ovisnosti, napad na službene osobe ili druge zatvorenike te rizik od potencijalne viktimizacije od strane drugih zatvorenika te mjere i postupke koji će se primijeniti za smanjivanje ovih rizika

4. procijenjenu vrstu i razinu kriminogenih rizika: rizik od općeg i specijalnog kriminalnog povrata, rizik od zlouporabe pogodnosti češćih dodira s vanjskim svijetom te rizik od ozbiljne štete za pojedinca, grupu i/ili društvenu zajednicu tijekom boravka izvan kaznionice, odnosno zatvora, odnosno nakon otpusta s izdržavanja kazne zatvora

5. procijenjene tretmanske potrebe, primarno vezane uz kriminogene rizike

6. ciljeve tretmana, voditelja provedbe programa izvršavanja i suradnike u provedbi

7. specijalizirane tretmanske intervencije i programe te metode i postupke koji će se primijeniti za realizaciju ciljeva tretmana, kao što su posebni programi tretmana, psihosocijalne i socijalnopedagoške intervencije te provođenje sigurnosnih mjera izrečenih uz kaznu zatvora

8. opće tretmanske intervencije i programe te metode i postupke koji će se primijeniti za realizaciju ciljeva tretmana i/ili u svrhu smislenog i svrhovitog provođenja vremena u kaznenom tijelu, u sljedećim područjima:

– rad i radno-okupacijske aktivnosti

– obrazovanje

– slobodno vrijeme

9. podatke o osobama s kojima će zatvorenik kontaktirati za vrijeme izdržavanja kazne zatvora: članovi obitelji, druge osobe koje mogu biti izvor pomoći i podrške,

10. druge napomene (zabrana kontakta, obavljanja djelatnosti i sl.)

11. plan pripreme za otpust i organizacije postpenalne zaštite.

(2) Zatvoreniku se uručuje odluka o donesenom inicijalnom programu izvršavanja koja sadrži podatke iz stavka 1. točaka 1. – 2. i 5. – 11. ovog članka, a s izmjenama programa izvršavanja ga se upoznaje, dok mu se odluka može uručiti.

(3) Iznimno od stavka 1. ovog članka, za kazne zatvora kraće od tri mjeseca ili čiji je ostatak kraći od tri mjeseca donosi se skraćeni program izvršavanja, koji sadrži najmanje elemente iz stavka 1. točaka 1., 2., 3., 8., 9., 10. i 11. ovog članka.

Članak 13.

(1) Stručni poslovi tretmana koji se odnose na provođenje programa izvršavanja iz članka 27. stavka 4. Zakona obavljaju se u suradnji sa službenicima unutarnjih ustrojstvenih jedinica kaznionice, odnosno zatvora nadležnih za obavljanje poslova osiguranja (u daljnjem tekstu: odjel osiguranja), poslova rada i strukovnog obrazovanja zatvorenika (u daljnjem tekstu: odjel za rad i strukovno obrazovanje) i poslova zdravstvene zaštite zatvorenika (u daljnjem tekstu: odjel zdravstvene zaštite zatvorenika), a po potrebi i s drugim službenicima kaznionice, odnosno zatvora.

(2) U provođenju programa izvršavanja, a osobito u dijelu koji se odnosi na realizaciju ciljeva tretmana te pripremi za otpust i organizaciji postpenalne zaštite, mogu sudjelovati predstavnici državnih tijela, ustanova i drugih pravnih osoba iz članka 7. stavka 3. Zakona i predstavnici organizacija civilnog društva.

(3) Voditelj provedbe programa izvršavanja je nadležni službenik tretmana, a suradnici u provedbi su službenici iz stavka 1. ovog članka, a osobito članovi tima tretmanske skupine iz članka 15. ovog Pravilnika, i vanjski suradnici iz stavka 2. ovog članka.

(4) Radi ostvarivanja programa izvršavanja i ciljeva tretmana, a osobito u dijelu planiranja pripreme za otpust i organizacije postpenalne zaštite, voditelj provedbe programa izvršavanja u provedbu programa izvršavanja može uključiti obitelj zatvorenika te druge osobe koje mogu biti izvor pomoći i podrške zatvoreniku.

Stručni tim i tim tretmanske skupine

Članak 14.

(1) Stručni tim čine voditelj odjela tretmana koji je ujedno voditelj Stručnog tima, voditelji provedbe programa izvršavanja, voditelj odjela osiguranja, voditelj odjela za rad i strukovno obrazovanje, voditelj odjela zdravstvene zaštite zatvorenika, ili službenici zaduženi za ove poslove ukoliko u kaznionici, odnosno zatvoru nisu ustrojeni odjeli.

(2) U radu Stručnog tima po potrebi mogu sudjelovati i druge ovlaštene službene osobe kaznionice, odnosno zatvora te pružatelji stručnih usluga iz članka 33. stavka 3. Zakona.

(3) Stručni tim sastaje se u pravilu jednom tjedno.

(4) Na sastancima Stručnog tima vodi se zapisnik, koji potpisuje voditelj odjela tretmana, iz kojeg uz svaku točku dnevnog reda moraju biti vidljivi: prijedlog tima tretmanske skupine, odnosno voditelja provedbe programa izvršavanja te odluka ili zaključak Stručnog tima, odnosno prijedlog upravitelju.

(5) Upravitelj prihvaća prijedloge Stručnog tima supotpisivanjem zapisnika iz stavka 4. ovog članka. Ukoliko upravitelj u cijelosti ili u jednom dijelu ne prihvati prijedlog Stručnog tima, ispod zapisnika navodi s kojim prijedlozima nije suglasan te upisuje svoju obrazloženu odluku.

Članak 15.

(1) Tim tretmanske skupine čine službenik tretmana koji je nadležan za tretmansku skupinu zatvorenika, koji je ujedno voditelj tima tretmanske skupine, službenik pravosudne policije, strukovni učitelj i drugi službenici koji sudjeluju u provedbi programa izvršavanja zatvorenika iz tretmanske skupine.

(2) Tim tretmanske skupine tjedno se sastaje radi koordinacije provedbe programa izvršavanja, razmjene informacija, predlaganja Stručnom timu izmjena i dopuna sadržaja programa izvršavanja te ocjenjivanja uspješnosti provedbe pojedinih segmenata programa izvršavanja za zatvorenike iz tretmanske skupine.

(3) Na sastancima tima tretmanske skupine vodi se zapisnik u koji se obvezno upisuju imena svih prisutnih članova i koji u pravilu supotpisuju svi prisutni članovi, a obvezno ga potpisuje voditelj tima tretmanske skupine.

(4) Članovi tima tretmanske skupine mjesečno ocjenjuju uspješnost provedbe programa izvršavanja svatko u svom segmentu rada.

(5) Na temelju mjesečnih ocjena tima tretmanske skupine te na temelju vlastite obrazložene stručne procjene i mišljenja, voditelj provedbe programa izvršavanja predlaže Stručnom timu ukupnu procjenu uspješnosti provedbe programa izvršavanja za zatvorenika.

(6) U kaznionici, odnosno zatvoru broj timova tretmanskih skupina odgovara broju tretmanskih skupina u koje su raspoređeni zatvorenici.

Procjena uspješnosti i postupak odobravanja pogodnosti

Članak 16.

(1) Stručni poslovi procjene uspješnosti provedbe programa izvršavanja iz članka 27. stavka 4. Zakona (u daljnjem tekstu: procjena uspješnosti) obuhvaćaju procjenu ponašanja zatvorenika, njegovog sudjelovanja i suradnje u provođenju aktivnosti predviđenih programom izvršavanja te stupanj realizacije ciljeva tretmana.

(2) Stručni tim redovito utvrđuje procjenu uspješnosti te sukladno tome preispituje program izvršavanja i po potrebi predlaže upravitelju njegove izmjene u skladu s odredbama članka 75. stavka 3. Zakona.

(3) Uspješnost provođenja programa izvršavanja procjenjuje se na četiri razine, prema kriterijima propisanim kućnim redom kaznionice, odnosno zatvora, od kojih je razina IV najniža, a razina I najviša:

– IV – »ne zadovoljava«

– III – »zadovoljava«

– II – »uspješan«

– I – »naročito uspješan«.

(4) Prilikom donošenja procjene uspješnosti, Stručni tim u obzir uzima ocjene tima tretmanske skupine i prijedlog voditelja provedbe programa izvršavanja.

Članak 17.

(1) Do donošenja prve procjene uspješnosti zatvorenik je neprocijenjen te ne koristi pogodnosti češćih dodira s vanjskim svijetom, a pogodnosti ublažavanja uvjeta unutar kaznionice, odnosno zatvora ne koristi osim ako kućnim redom kaznionice, odnosno zatvora nije drugačije propisano.

(2) Prva procjena uspješnosti donosi se nakon proteka najmanje 15, a najviše 30 dana od dana dolaska u kaznionicu, odnosno zatvor. Prva procjena uspješnosti obuhvaća samo procjenu ponašanja zatvorenika i pridržavanja odredbi kućnog reda kaznionice, odnosno zatvora te ne može biti viša od razine III – »zadovoljava«.

(3) Nakon prve procjene uspješnosti zatvorenik može koristiti samo pogodnosti unutar kaznionice, odnosno zatvora, do druge procjene uspješnosti.

(4) Druga procjena uspješnosti donosi se najranije 30 dana od dana donošenja programa izvršavanja i najranije 15 dana od dana donošenja prve procjene uspješnosti te uz ponašanje zatvorenika uključuje i zatvorenikovo sudjelovanje i suradnju u provođenju aktivnosti predviđenih programom izvršavanja.